

Fyysisen turvallisuuden opas yhdistyksille

Turvallisia liikuntapalveluita ja yleisötapahtumia

Sisällys

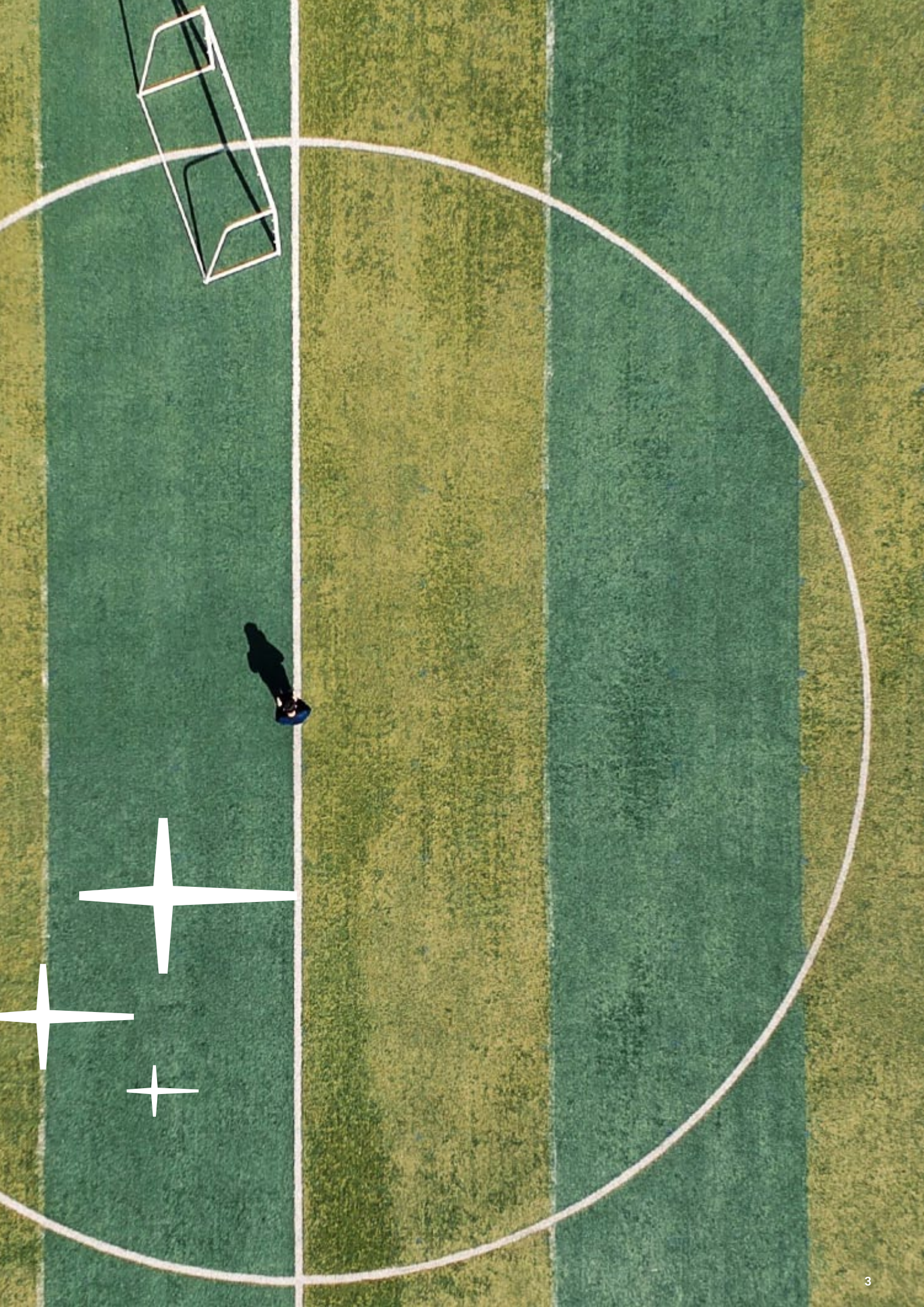
Johdanto	4
Pikaopas	5
1. Tapahtumien luonne	6
2. Yhdistyksen turvallisuuskulttuuri	8
2.1. Yhdistys vastuullisena toimijana	9
2.2. Yhdistyksen turvallisuusasiakirja	10
2.3. Saavutettavuus ja esteettömyys	12
3. Turvallisuussuunnittelua eri osa-alueilla	13
3.1. Turvalliset harjoitukset, kurssit ja retket	14
3.2. Turvalliset leirit	14
4. Yleisötapahtuman turvallisuus	16
4.1. Yleisötapahtuman turvallisuus- ja pelastussuunnitelma.....	18
4.2. Yleisiä ilmoituksia ja lupia	19
5. Tapaturmien jälkihoitoon varautuminen	21
Liite 1: Tapahtumien järjestämistä sääteleviä lakeja ja ohjeita.....	22
Liite 2: Tapahtuman järjestäjän tärkeimpiä vakuutuksia.....	24
Lähteet	25

Teksti: Päivitys Suomen Olympiakomitea ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) 2022.
Alkuperäinen teksti Sirpa Arvonon 2011.

Kuvat: Suomen Olympiakomitea (s. 13), Shutterstock (kansi), Jere Hietala (s. 8),
Unsplash (s. 3, 4, 6, 16, 25), Pexels (s. 7, 19, 23)

Taitto: Väinö Klemola Design 2023

ISBN: 978-952-7464-21-2

Johdanto

Turvallisuus on kaiken liikuntatoiminnan peruspilari. Turvallisuudessa tulee kiinnittää huomiota sekä fyysisiin, psyykkisiin että sosiaalisiin riskitekijöihin. Hyvässä yhdistyksessä turvallisuus ja riskien hallinta ovat osa arkipäivää.

Liikunta- ja urheiluyhteisön vastuullisuusohjelman yksi keskeisimmistä tavoitteista on turvallisen toimintaympäristön rakentaminen kaikille urheilun ja liikunnan parissa toimiville. Fyysisen turvallisuuden osalta on varmistettava, että urheilun toimintaympäristö on fyysisiltä olosuhteiltaan turvallinen. Yhdistyksissä fyysinen turvallisuus tarkoittaa muun muassa turvallisuuskulttuurin edistämistä, omaehtoista varautumista, ennakoivaa suunnittelua, tapaturmien ennaltaehkäisyä sekä toiminnan dokumentoimista. Huolellisella turvallisuus-suunnittelulla pystytään takaamaan sekä päivittäisen toiminnan että tapahtumien turvallisuus.

Toiminnan järjestäjän vastuulla on varmistaa, että toimintaan osallistuminen on turvallista ja että lupa-asiat viranomaisten suuntaan ovat kunnossa. On kuitenkin muistettava, ettei pelkkä lupien kuntoon hoitaminen takaa turvallista toimintaa. Olennaista on, että järjestäminen hoidetaan huolellisesti ja kaikki järjestäjät ovat tietoisia turvallisuusasioista.

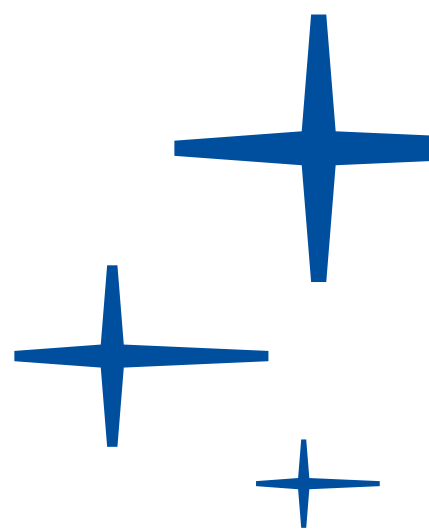
Oppaan tarkoitus

Oppaan tarkoituksena on lisätä liikuntatoimijoiden ja urheilutapahtumien järjestäjien tietoutta turvallisuusvaatimuksista ja selkeyttää tapahtumien järjestäjiltä vaadittuja turvallisuusmääräyksiä – ja siten helpottaa toiminnan ja tapahtumien suunnittelua ja toteutusta. Toiminnan tai tapahtuman koko ja luonne asettavat turvallisuussuunnittelulle yksilöllisiä raameja. Oppaassa on pyritty linjaamaan yleisluontoisia lakeihin ja muihin ohjeistuksiin perustuvia reunaehtoja.

Oppaan teksti pohjautuu vuonna 2011 toimitettuun Suomen Liikunta ja Urheilu SLU:n ja Suomen Ladun oppaaseen. Alkuperäisen tekstin on toimittanut Sirpa Arvonen. Tekstin tarkistuksen vuonna 2010 on tehnyt Pauliina Poikolainen. Vuoden 2022 päivityksen oppaaseen on tehnyt Suomen Olympiakomitea yhdessä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin kanssa. Oppaassa hyödynnetään Tukesin ja Suomen urheilun eettinen keskus SUEKin nettisivujen tekstejä sekä SUEKin toimeksiantamaa Opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun -opinnäytetyötä.

Pikaopas

Liikunta- ja urheiluyhteisön vastuullisuusohjelman yksi keskeisimmistä tavoitteista on turvallisen toimintaympäristön rakentaminen kaikille urheilun ja liikunnan parissa toimiville. Fyysisen turvallisuuden osalta on varmistettava, että urheilun toimintaympäristö on fyysisiltä olosuhteiltaan turvallinen. Huolellinen turvallisuussuunnittelu on avainasemassa niin yksittäisissä yleisötapahtumissa kuin päivittäisessä toiminnassa – kuten harjoituksissa, kursseilla, retkillä ja leireillä.

Muista lajikohtainen tarkastelu

Turvallisuussuunnittelussa tunnistetaan oman lajin tai tapahtuman luonne, erityispiirteet sekä niiden vaatimat toimet. Aivoriihiyypisesti kannattaa pohtia oman lajin keskeisimmät vaarat, joihin pohjautuen tulee suunnitella lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteet turvallisuuden parantamiseksi (esim. varusteet, välineet, ohjaajien koulutus, suorituspaikat, ensiapuvalmiudet, jne.). Osa lajiliitoista on julkaissut lajikohtaiset turvallisuusmääräykset tai -ohjeistukset harjoituksiin ja kilpailutapahtumiin.

Turvallisuusasiakirja

Turvallisuusasiakirjaan kootaan yhdistyksen turvallisuuteen liittyvät yleiset käytännöt. Kuluttajaturvallisuuslaki edellyttää palveluntarjoajaa laatimaan turvallisuusasiakirjan tietyistä kuluttajapalveluista. Turvallisuuteen liittyviä asioita tulee pohtia ja turvallisuusasiakirja kannattaa laatia, vaikka viranomaispakkoa olisikaan.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes tarjoaa ohjeistusta turvallisuusasiakirjan laatimiseen:

- **Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen**
- **Turvallisuusasiakirjapohja ja -ohje**

Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelma on laadittava yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski. Pelastussuunnitelma on laadittava yleisötilaisuuteen tai tapahtumaan, jossa:

- 1) arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä;
- 2) käytetään avotulta, ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja;
- 3) tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta; tai
- 4) tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto tarjoaa tukea pelastussuunnitteluun:

- **Opas yleisötapahtuman pelastussuunnitelman laadintaan**
- **Pelastussuunnitelman mallipohja**

Turvallisuuteen liittyvät eri asiakirjat voidaan yhdistää yhdeksi turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaksi.

Luvat ja ilmoitukset

Tapahtumajärjestäjän vastuulla on varmistaa, että viranomaisten vaatimat lupa- ja ilmoitusasiat ovat kunnossa. Ilmoituksia ja lupia haetaan useilta eri viranomaisilta. On tärkeä muistaa, ettei pelkkä lupien kuntoon hoitaminen takaa turvallista toimintaa. Olennaista on, että järjestäminen hoidetaan huolellisesti ja kaikki järjestäjät ovat tietoisia turvallisuusasioista.

Vakavasta läheltä piti -tilanteesta tai onnettomuudesta ilmoittaminen

Vakavasta läheltä piti -tilanteesta tai vakavasta onnettomuudesta ilmoitetaan Tukesille. **Ilmoituksen voi tehdä sähköisesti Tukesin nettisivuilla.**

Tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista tulee pitää kirjaa, sekä pyrkiä estämään vastaavien tapauksien toistuminen. Kirjattuja tietoja tulee hyödyntää niin tapahtuman aikana kuin seuraavien tapahtumien suunnittelussa. Onnettomuskirjanpito on järjestäjän työkalu toiminnan turvallisuuden seurannassa ja kehittämisessä.

Kysy neuvoa

Tukes tarjoaa tukea ja ohjeistusta yleiseen turvallisuussuunnitteluun liittyen.

Poliisi- ja pelastuslaitokset sekä paikalliset ja alueelliset viranomaiset neuvovat turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Jos ilmoitat tapahtumastasi jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, viranomaiset pystyvät ajoissa huomaamaan puutteista tai pyytämään lisätietoja.

1. Tapahtumien luonne

Suomessa on lainsäädännöllä varmistettu kokoontumisvapaus. Kokoontumislaki (22.4.1999/530) koskee yleisölle avoimia tilaisuuksia, jotka voidaan luokitella joko yleisiksi kokouksiksi tai yleisötilaisuuksiksi.

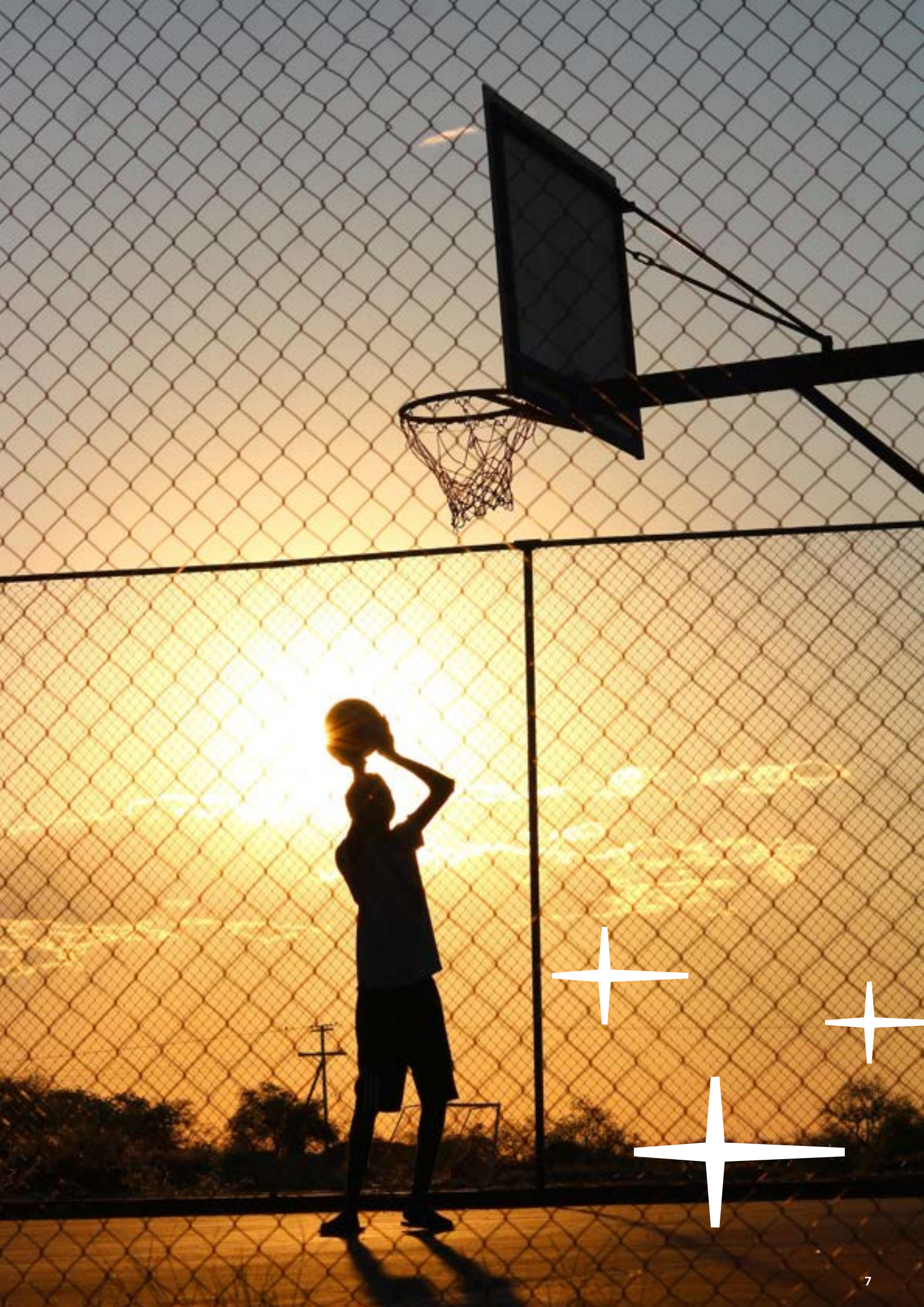
Yleisellä kokouksella tarkoitetaan mielenosoitusta tai muuta kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyä tilaisuutta, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua tai jota he voivat seurata. Yleisenä kokouksena ei kuitenkaan pidetä sellaista mielenosoitusta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielipiteen ilmaisemista varten.

Yleisötilaisuudella tarkoitetaan yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita niihin rinnastettavia tilaisuuksia, joita ei ole pidettävä yleisinä kokouksina. Jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen tämän lain säännöksiä yleisötilaisuudesta, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä.

Yleisten periaatteiden mukaisesti yleisölle avoimet tilaisuudet on lain mukaan järjestettävä rauhanomaisesti sekä osanottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu esimerkiksi huomattavaa haittaa ympäristölle.

Yhdistykset järjestävät monenlaista toimintaa viikoittaisista liikuntaryhmistä suuriin kerta-luontoihin yleisötapahtumiin. Liikuntatapahtumia järjestävät urheiluseurojen lisäksi erilaiset järjestöt, yritykset, koulut, päiväkodit ja monet muut yhteisöt.

Tapahtumat voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia. Yhdistyksen tavoitteet, toimintamuodot ja keinot tavoitteiden saavuttamiseen määritellään yhdistyksen säännöissä, toimintasuunnitelmassa ja kokoontumisten pöytäkirjoissa. Yhdistyksen yleiset toimintatavat ja turvallisuuden huomioiminen niissä kirjataan yhdistyksen turvallisuusasiakirjaan.

2. Yhdistyksen turvallisuuskulttuuri

Kuluttajaturvallisuuslaki (22.7.2011/920) määrittelee yhdistyksen palveluntarjoajaksi aina kun toimintaan voi osallistua yhdistyksen ulkopuolinen henkilö tai yhdistys tuottaa jäsenistölleen tai ulkopuolisille maksullisia, taloudellisesti tuottavia palveluita. Lain mukaan palvelusta ei saa aiheutua vaaraa kuluttajan tai palvelun vaikutuspiiriin kuuluvan henkilön terveydelle tai omaisuudelle. Yhdistyksen toimintatavoitteiden kannalta ja toimijoidenkin edun mukaista olisi tuottaa mahdollisimman laadukkaita ja turvallisia palveluita ja toimintoja.

Palveluntarjoajilla on useita lakisääteisiä velvollisuuksia, joiden tarkoituksena on varmistaa asiakkaan turvallisuus palveluissa. Jotkut velvollisuudet koskevat kaikkia kuluttajapalveluita, osa vain korkeariskisempiä palveluita. Yleinen huolellisuusvelvollisuus ja ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia palveluntarjoajia, mutta esimerkiksi turvallisuusasiakirja pitää laatia vain tietyistä palveluista.

Kuluttajaturvallisuuslakiin on kirjattu järjestäjän velvollisuuksia ja osallistujien oikeuksia:

1. Huolellisuusvelvollisuus
2. Ilmoitusvelvollisuus
3. Tietojen antaminen käyttäjille
4. Onnettomuuskirjanpito
5. Tapahtumassa tarvittavat vakuutukset

Tutustu tarkemmin palveluntarjoajan velvollisuuksiin *Tukesin nettisivuilla*.

Näin varmistat palvelun turvallisuuden

1. Turvallisuusasiakirja ja muut asiakirjat

Laadi turvallisuusasiakirja, jos laki edellyttää. Huolehdi kuntoon muut turvallisuuteen liittyvät asiakirjat.

2. Tunnista vaarat

Hyödynnä ohjeita ja työvälineitä, huomioi palvelukohtaiset riskit ja vaarat.

3. Suunnittelu

Suunnittele palvelu alusta alkaen mahdollisimman turvallisiksi.

4. Turvallisuuden hyvät käytännöt

Harjoittele turvallisia toimintatapoja ja ota ne osaksi arkea.

5. Välineiden vaatimukset

Varmista, että palvelussa käytettävät välineet täyttävät vaatimukset.

6. Tietojen antaminen kuluttajille

Anna asiakkaille riittävät tiedot turvalliseen toimintaan.

7. Onnettomuuskirjanpito

Pidä kirjaa onnettomuuksista ja läheltä piti -tilanteista. Pyri estämään tapausten toistuminen.

8. Vakavat tapaturmat tai läheltä piti -tilanteet

Ilmoita vakavista tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista Tukesiin.

9. Jatkuva parantaminen

Seuraa turvallisuustilannetta, puutu ajoissa vaaralliseen toimintaan ja korjaa tilanne. Mieti, miten turvallisuutta voisi parantaa.

Lisätietoja ja tukea turvallisuussuunnitteluun Tukesin nettisivuilta.

toimessaan tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttanut yhdistykselle. Lisäksi he voivat joutua korvausvelvollisiksi, kun ovat aiheuttaneet vahinkoa yhdistyksen jäsenelle tai sivulliselle yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla.

Yhdistyksen työntekijäasemassa oleva voi joutua korvaamaan vahingonkorvauslaissa säädetyllä tavalla yhdistykselle tai ulkopuoliselle aiheuttamansa vahingon.

Vahingonkorvausta oikeudessa pohdittaessa otetaan huomioon vahingon synty tapa, korvausvelvollisen tuottamus tai huolimattomuus sekä syy- yhteys tällaisen menettelyn tai laiminlyönnin ja vahingon syntymisen välillä. Huomioitavaa on, että huolimattomuutta on myös ryhtyminen tehtävään, jota ei hallitse. Tuottamuksen määrä sekä vastuuvollisuuden asiantuntemus tai sen puute voivat vaikuttaa korvattavan vahingon määrään. Yhdistyksen hallitukselle myönnetystä vastuuvapaudesta päättäminen liittyy korvausvelvollisuuteen. Jos vastuuvapaus on myönnetty, korvausta yhdistykselle ei voida vaatia niiden seikkojen perusteella, jotka olivat tiedossa vastuuvapaudesta päätettäessä. Jäsenelle ja sivulliselle aiheutetussa vahingossa vastuuvapauden myöntäminen ei poista korvausvelvollisuutta.

Kuluttajaturvallisuuslain mukainen vastuu kuluttajapalvelun, kuten liikuntapalvelun, yleisötapahtuman tai ohjelmapalvelun turvallisuudesta on palveluntarjoajalla. Palveluntarjoaja ei voi vapautua vastuusta vastuuvapauseräkkein.

Palveluntarjoajan tulee huolehtia palvelun turvallisuudesta tunnistamalla vaaroja ja arvioimalla niihin liittyviä riskejä. Turvallisuutta voidaan usein parantaa esimerkiksi valvonnan sekä toimintojen ja rakenteiden säännöllisten tarkastusten ja huoltojen avulla.

Liikunta- tai ohjelmapalvelun käyttäjillä sekä yleisötapahtuman osallistujilla on myös oma vastuunsa kannettavanaan. Esimerkiksi palveluntarjoajan antamia ohjeita tulee noudattaa ja toimia muutoinkin hyvien tapojen mukaan.

Yhdistyksen tai yrityksen kannattaa tarkastaa, että lajiliiton seurojensa puolesta ottama Tuplaturvavakuutus on voimassa (**lista Tuplaturvaliitoista Suomen Olympiakomitean nettisivuilla**). Tuplaturva sisältää tapahtumanjärjestäjän vastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisten tapaturmavakuutuksen. Jos lajiliitto ei ole ottanut vakuutusta, seuran kannattaa ottaa tapahtumaan järjestäjän vastuuvakuutus, jolloin vakuutusyhtiö huolehtii vastuuvahingon korvausneuvotteluista ja myös oikeudenkäyntikuluista, mikäli asiaa käsitellään oikeudessa. Vakuutusyhtiö huolehtii korvauksen maksamisen vahingonkärsineelle. Jos kyse on vakavasta, rikosoikeudelliseen prosessiin johtavasta onnettomuudesta, voi järjestäjä joutua syytteeseen, saada tuomioita tuottamuksellisesta toiminnasta, joutua korvaamaan henkisiä kärsimyksiä tai saada sakkoja. Tuottamuksen määrä sekä vastuuvollisuuden asiantuntemus tai sen puute voivat vaikuttaa korvauksen laajuuteen tai määrään.

Mikäli yhdistys omistaa toimitalon tai kokoontumistilan, on se velvollinen tekemään rakennukseen pelastussuunnitelman, jonka kiinteistön hallitus hyväksyy ja palotarkastaja toteaa tarkastuksen yhteydessä sen tehdyn hyväksyttävästi. Yhdistyksen turvallisuusasiakirja koskee toimintaa ja siihen

2.1. Yhdistys vastuullisena toimijana

Yhdistyslain (26.5.1989/503) mukaan yhdistyksellä on oltava säännöt, joissa todetaan yhdistyksen toiminnan tarkoitus. Yhdistyksellä on oltava hallitus, joka on yhdistyksen lakimääräinen toimielin ja lakimääräinen edustaja. Hallitus on myös yhdistyksen toimeenpaneva organisaatio, eli hallituksen tehtävänä on yhdistyksen asioiden hoitaminen. Yhdistyksellä on moraalinen ja juridinen vastuu toteuttaa toimintaa mahdollisimman turvallisesti ja laadukkaasti.

Yhdistys voi joutua korvausvelvolliseksi ulkopuoliselle, sopusuhteellisuudellaan, omalle jäsenelleen tai täysin ulkopuoliselle aiheuttamastaan vahingosta.

Yhdistyksen hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö tai tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka on

liitteeksi tehdään kullekin yksittäiselle tapahtumalle tarvittaessa turvallisuus- ja pelastussuunnitelma.

Yhdistyksen hallitus päättää

Yhdistyksen hallituksen pöytäkirjaan tulee merkitä päätökset toiminnan turvallisuuden valmistelu- ja suunnittelu-työstä, turvallisuusasiakirjasta, vakuutuksista ja yleensäkin tapahtumien toteuttamisen työnjaosta ja vastuuhenkilöistä. Turvallisuussuunnittelun etenemisen kannalta voi olla edullista nimetä työryhmä tai vastuuhenkilö valmistelemaan asiakirjan laatimista. Työryhmä tai turvallisuustavastava kokooa turvallisuusasiakirjan luonnoksen, joka käsitellään ja se hyväksytään hallituksen kokouksessa.

Yhdistyksen turvallisuusasiakirja kokooa yhdistyksen eri toimintamuodot, suorituspaikkojen olosuhteet, vastuuhenkilöt, toimintaan osallistujien kunto- ja riskitason, työnjaon toimijoiden kesken ja turvallisuutta edistävät toimintatavat.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma tehdään kustakin yleisötapahtumasta tai ohjelmapalvelusta erikseen, ja siinä viitataan yhdistyksen turvallisuusasiakirjaan

Turvallisuuden todellisen edistymisen tai kehittämisen kannalta olisi hyödyllistä, jos asiakirjaa koottaisiin yhdessä toimijoiden kanssa. Yhdessä tehty asiakirja on realistinen, totuudenmukainen, toimintaa palveleva ja käytännön toimintaan johtava. Toimijoiden sitoutuminen turvallisuuskulttuurin edistämiseen ja jokaisen oman toiminnan kehittämiseen saataisiin näin myös varmistettua. Turvallisuusasiakirjasta ei ole pelkästään paperilla hyötyä, vaan sen tulisi vaikuttaa käytännön ratkaisuihin.

Hallitus päättää asiakirjan jalkauttamisesta eli miettii, miten seuran eri toimijat saavat siitä tiedon, miten se käydään läpi, millaista lisäkoulutusta toimijat mahdollisesti tarvitsevat ja miten ja kuinka usein se päivitetään.

2.2. Yhdistyksen turvallisuusasiakirja

Tukes valvoo kuluttajaturvallisuuslain toteutumista. Lakia sovelletaan yhdistysten tarjoamiin palveluihin silloin, kun niitä tarjotaan myös yhdistysten ulkopuolisille henkilöille. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi ulkopuolisille järjestetyt lajikokeilut tai koulujen iltapäiväkerhot.

Kuluttajaturvallisuuslaki edellyttää palveluntarjoajaa laatimaan turvallisuusasiakirjan tietyistä kuluttajapalveluista. Palveluntarjoajan, joka tarjoaa seuraavia palveluita, on kuluttajaturvallisuuslain mukaan laadittava turvallisuusasiakirja, joka sisältää suunnitelman vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville:

- 1) huvipuisto, perhepuisto, eläintarha, kotieläinpuisto, tivoli ja sirkus;
- 2) kuntosali;
- 3) laskettelukeskus ja muu rinnekeskus;
- 4) leikkikenttä ja siihen rinnastettava sisäleikkipaikka;
- 5) rullalautailupaikka ja vastaavanlainen pyöräilypaikka;

- 6) seikkailu-, elämys- ja luontopalvelu sekä niihin rinnastettava muu ohjelmapalvelu, jolle siihen sisältyvää riskiä voida arvioida vähäiseksi;
- 7) kiipeilykeskus;
- 8) ratsastustalli ja muu ratsastuspalvelu;
- 9) kartingrata;
- 10) uimahalli, maauimala, kylpylä ja viihdekylpylä;
- 11) uimaranta ja talviuintipaikka;
- 12) tatuointi-, lävistys- ja muu kehonmuokkauspalvelu;
- 13) turvapuhelinpalvelu ja muu vastaava palvelu;
- 14) tapahtuma, joka sisältää merkittävän riskin, josta toteutuessaan voi aiheutua vaaraa jonkun turvallisuudelle palveluun osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi.

Turvallisuusasiakirjaan kootaan yhdistyksen turvallisuuteen liittyvät yleiset käytännöt. Turvallisuusasiakirja toimii siis muiden turvallisuuteen liittyvien suunnitelmien pohjana ja päivittäisen toiminnan ohjaajana. Se on ensisijaisesti palveluntarjoajan oma työkalu – ei viranomaisia varten tehty dokumentti.

Hyvä käytäntö on, että yhdistys laatii turvallisuusasiakirjan, joka kokooa yhdistyksen eri toimintamuodot, toimipaikat, suorituspaikkojen olosuhteet, vastuuhenkilöt, työnjaon toimijoiden kesken ja turvallisuutta edistävät toimintatavat yhteen.

Turvallisuuteen liittyvien asioiden pohtiminen on tarpeellista ja turvallisuusasiakirjan laatiminen kannattaa, vaikka viranomaispakkoa ei olisikaan.

Turvallisuusasiakirjan voi tarvittaessa yhdistää pelastussuunnitelmaan, valmiussuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan turvallisuussuunnitelmaan. Esimerkiksi kattavasti laaditussa pelastussuunnitelmassa käsitellään monelta osin samoja asioita kuin turvallisuusasiakirjassa. Yhdistettäessä turvallisuusasiakirja jonkin muun turvallisuuskirjallisuuden yhteyteen on varmistettava, että sen sisältö täyttää sille asetetut vaatimukset.

Hyödynnä Tukesin ohjeistusta turvallisuusasiakirjan laatimiseen:

- Turvallisuusasiakirjapohja ja -ohje
- Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen
- Palvelukohtaiset sivut turvallisuussuunnitteluun

Huomioitavaa yhdistyksen turvallisuusasiakirjassa

Yhdistyksen toiminnan tavoite

Yhdistys on syntynyt jäseniensä aloitteesta ja sen toiminta on aatteellista. Toimintaa pyritetään jäsenille tärkeän asian edistämiseksi tai toiminnan aikaansaamiseksi. Jäsenet toivovat mahdollisimman toimivaa, laadukasta ja mallikelpoista toimintaa ja yhdistyksen hallitus vastaa toiminnan aikaansaamisesta. Yhdistyksen turvallisuusasiakirjassa voidaan mainita toiminnan tarkoitus, miten tavoitteisiin päästään ja millaisin keinoin. Yhdistyksen arvoista ja toimin-

tastrategiasta kumpuaa turvallisuuskulttuurin luominen sekä turvallisten toimintatapojen vakiintuminen.

Yhdistyksen vastuulliset toimijat

Turvallisuusasiakirjassa mainitaan yhdistyksen hallituksen ja päätöksenteon toimintatavat sekä työnjako eri toimintalojen suhteen. Todetaan, onko joku hallituksen jäsenistä nimetty turvallisuusvastaavaksi. Mainitaan toimintasuunnitelmien tekemisen tavat ja aikataulu sekä se, mitkä tapahtumat kirjataan toimintasuunnitelmaan.

Yhdistyksen toiminta-alueet

Todetaan yhdistyksen toiminnan eri osa-alueet tai keinot. Mainitaan eri toiminta-alueiden toimintatavat ja yleiset ohjeet, työnjakojärjestelyt ja toimintaa järjestäviltä vaadittavat valmiudet.

Kilpailutoiminta

Kuluttajaturvallisuuslakia sovelletaan kilpailuissa yleisöturvallisuuteen ja suorituspaikkojen turvallisuuteen, mutta ei varsinaiseen kilpailutoimintaan. Kilpailujen yleisömäärä voi nousta suureksikin, jolloin pelastuslain ja asetuksen mukaan tapahtumasta on lain mukaan tehtävä pelastussuunnitelma. Yhdistyksen turvallisuusasiakirjassa voidaan todeta yleisötapahtumat ja niiden vastuuhenkilöt sekä pelastussuunnitelman tekemisen ja viranomaiselle toimittamisen aikataulu.

Kilpailutoiminnan pelastussuunnittelussa huomioidaan muuan muassa opasteet, liikennejärjestelyt, käytettävien rakennusten pelastussuunnitelmat, hygieni- ja ravinto-ohjeistus, ensiapu, ensisammutusvalmius, kuulutukset ja ohjeistus osallistujille ja yleisölle mahdollisen tapaturman tai onnettomuuden sattuessa, evakuointivalmius ja raportointi. Huomiota tulee kiinnittää myös järjestyksenvalvontatoimintaan, sisäänpääsyn valvontaan ja kenttien rakenteiden turvallisuuteen. Tapahtumassa myytävien ja jaettavien tavaroiden on täytettävä niitä koskevat määräykset. Kilpailutapahtumissa tulee ottaa huomioon mahdolliset lajikohtaiset turvallisuusmääräykset tai -ohjeistukset, jotka löytyvät oman lajiliiton verkkosivuilta tai olemalla yhteydessä liiton yhteyshenkilöön.

Liikuntatoiminnasta ilmoittamisen käytännöt

Liikuntatoimintaan osallistuvalla tulee antaa etukäteen turvallisuuteen liittyviä tietoja, opastusta ja neuvontaa. Osallistujan olisi etukäteen tiedettävä, millainen toiminta on kyseessä, vaativuustaso ja tarvittava valmistautuminen, harjoituksen pituus, kuka sen järjestää ja ohjaa, paljonko se maksaa ja mitä maksu sisältää. Järjestäjä arvioi itse, mikä on paras tapa tietojen antamiseen. Osallistujille voi antaa tietoa kyltein ja varoitustauluin, suullisesti, kirjallisesti, videona, animaationa tai muilla toimintaan soveltuvilla tavoilla.

Sovitetaan, keneltä saa lisätietoja ja kenelle ilmoitaudutaan. Jos kyse on lapsista, tehdään ilmoittautumislomakkeet, jonka vanhemmat täyttävät yhteystietoineen ja allekirjoittavat. Yhteystietolomakkeissa kysytään myös allergioista ja toiminnassa huomioitavista sairauksista. Lasten liikuntaryhmän tai leirin ohjaajalla on kerätyt yhteystiedot mukanaan toiminnan aikana onnettomuuksien varalta. Henkilötietojen

käsittelyssä on aina noudatettava tietosuojalainsäädännön mukaisia *tietosuojaperiaatteita*.

Toiminta koulujen liikuntasaleissa

Usein kouluissa ei ole iltaisin koulun omaa henkilökuntaa paikalla urheiluseuran tai muun yhdistyksen harjoitusten aikana. Koulurakennuksen turvallisuudesta vastaa koulun rehtori tyypillisesti yhteistyössä kunnan tilapalveluiden kanssa. Liikuntasalin vuokraaja saa usein avaimen lisäksi vain ohjeen murtohälytysten pois saamiseksi. Avainta vastaanottaessa tulisi saada tai tarvittaessa pyytää turvallisuusohjeita, jotta tilojen iltaikäytössä osataan toimia turvallisesti ja huomioida mahdolliset tilakohtaiset erityistarpeet tai rajoitukset. Esimerkiksi liikuntasalien katsomorakenteiden avaaminen saattaa vaatia erityisosaamista ja käytännöistä on sovittava yhdessä tilan ylläpitäjän kanssa. Avainta vastaanottaessa kannattaa pyytää kopiot koulun pelastussuunnitelmasta. Rehtorilta tulee myös kysyä, mistä tilan tai koulun ilmastoinnin hätäkatkaisijan löytyy ja mistä veden saa suljettua. Sähkön pääkatkaisijankin sijainti kannattaa selvittää.

Ryhmän vetäjällä on oltava toimiva matkapuhelin. Hyvä käytäntö on, että liikuntasalin tai -hallin saapumisreitit yhteydessä on kyltti, josta käy ilmi **1. paikan nimi ja osoite, 2. ylläpitäjän yhteystiedot puutteista ja onnettomuuksista ilmoittamiseksi, 3. yleinen hätänumero**. Mikäli kiinteistössä on defibrillaattori, siitä tulee kertoa mahdollisimman monessa paikassa.

Liikuntasalista on oltava vähintään kaksi toisistaan riippumatonta poistumistietä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tilasta on kaksi kulkureittiä, jotka eivät johda esimerkiksi samaan käytävään. Näin ei kaikissa vanhemmissa kouluissa ole, mutta siihen tulee pyrkiä. Kaikista poistumistieovista pitää päästä ulos ilman avainta. Samalla voi tarkistaa, että poistumistievalot palavat, jolloin tilasta on opastus ulos myös pimeässä mahdollisten sähkökatkosten varalta.

Onnettomuustilanteita varten on hyvä tarkistaa kaikki tilan sammuttimet. Käyttöohjeisiin ja malliin tutustuminen kannattaa, sillä ne voivat olla käyttäjille tuntematonta mallia. Osallistujille tulee kertoa myös mihin voivat jättää autonsa. Koululle tulee varmistaa kulkuyhteys pelastusajoneuvoille, eikä koulun portti saisi olla kiinni. Pelastussuunnitelmasta on selvitettävä, etteivät pysäköidyt autot haittaa mahdollisen nostolavayksikön toimintaa.

Toiminnoista kannattaa tehdä muistilista, jossa on huomioitu niin murtohälyttimet kuin muuhunkin turvallisuuteen liittyvät asiat. Lista on helppo antaa esimerkiksi toiminnan vetäjän sijaiselle ja yhdistyksen turvallisuusvastaavalle. Mikäli koulun turvallisuuskulttuuri ei vastaa vaatimuksia, kannattaa valita toimintapaikaksi muu tila ja ilmoittaa asiasta alueen palotarkastajalle.

Toiminta urheilukentillä

Oletetaan, että yhdistys toteuttaa harjoituksia paikkakunnan urheilukentällä. Urheilukentän olosuhteista ja varusteista vastaa useimmiten kunnan liikuntatoimi, johon kannattaa olla yhteydessä heti kun havaitsee epäkohtia tai rikkinäisiä välineitä. Mikäli yhdistys toteuttaa tapahtumia kentällä, on

se yhdessä kentän omistajan ja ylläpitäjän kanssa vastuussa olosuhteiden tarkistamisesta ja järjestelyistä. Valmentajan on oltava ajoissa paikalla ja tarkistaa kentän olosuhteet. Valmentaja tai ryhmän vetäjä selvittää, miten kentän sosiaali-tilat ovat käytössä ja mistä pääsee soittamaan, jos tarvitaan apua. Selvitetään, miten pelastusajoneuvo pääsee kentälle; mikä on osoite ja ovatko portit lukossa. Valmentajalla on aina mukanaan ensiapulaukku ja ladattu matkapuhelin. Valmentaja huolehtii urheilijoiden alkuverryttelystä revähdysten yms. tapaturmien välttämiseksi. Harjoitusvuorot jaetaan niin, että eri-ikäiset pääsevät harjoittelemaan turvallisesti. Valmentaja ohjaa toimintaa niin, että kukin harjoittelee vuorollaan ja ettei kukaan kulje harjoitusalueen poikki kesken harjoituksen. Erityisissä sääolosuhteissa valmentaja huolehtii urheilijoiden vaatetuksen ohjeistamisesta (tuulipuvut, lämmittelyasujen käyttö) ja nestetankkauksesta erityisesti helleolosuhteissa. Valmentaja lähettää ko. ohjeistuksen myös lasten tai nuorten vanhemmille tiedoksi.

Kaikki edellä mainittu kootaan turvallisuussuunnitelmaksi, joka on helppo antaa myös uusille valmentajille/ohjaajille tai valmentajan sijaiselle.

Toiminta maastossa

Yhdistyksen toimiessa maastossa ja luonnossa, kirjataan ylös etukäteisjärjestelyjen tavat; suunnitellaan reitti tai retki osallistujien kunnon mukaisesti, tarkistetaan reitti etukäteen sekä huomioidaan sään muutokset. Ohjaajat osaavat liikua ko. alueella ja reitti jätetään myös jonkun muun tietoon. Ohjaajilta edellytetään tarvittavia suunnistus-, kartanluku-, ja ensiaputaitoja. Matkapuhelimen kuuluvuus tapahtumareitillä selvitetään etukäteen ja myös se, miten kauan avunsaaminen kestäisi eri puolilla reittiä. Varaudutaan ensiapuvälineillä ja mahdollisesti moottorikelkalla, paareilla tai pelastuslakanalla siltä varalta, ettei ambulanssi pääse tai löydä reitille.

Jos maastotoiminta sisältää tulien tekemistä, huolehditaan tarvittavista luvista, eikä sytytetä avotulta metsäpalovaroituksen aikaan. Tulipaikat tarkistetaan huomioiden tuulen vaikutus sekä riittävä turvaväli ihmisten ja tulen välille. Ulkoiluvaatteet palavat yllättävän nopeasti, joten harjoitteluun ensisammutusta ja varaudutaan sammutuspeitteillä sekä vesiämpärillä. Jos yövytään teltoissa, joita lämmitetään kamiinalla tms., tarvitaan koko yöksi kipinävahti.

Matkat

Mahdollisiin yhteiskuljetuksiin liittyvät järjestelyt sovitaan yhteisesti. Kuljettajiksi valitaan hyvin levänneitä ja kokeneita ajajia. Varataan riittävästi aikaa matkaan, huomioidaan sään ja kelin muutokset sekä noudatetaan liikennesääntöjä erityisen huolellisesti. Pidetään matkan varrella tarpeeksi verryttelytaukoja. Ei häiritä kuljettajaa ajon aikana.

Jos yhdistys järjestää liikuntamatkoja, ei mukaan kannata ottaa kuin yhdistyksen jäseniä. Muuten tilanne monimutkaistuu ja joudutaan miettimään, koskeeko matkaa valmismatkalaki.

Ohjaajien oma kunto

Koska ohjaaja tai valmentaja on vastuussa vetämästään ryhmästä, on hänen kunnollaan merkitystä koko ryhmän tur-

vallisuudelle. Ohjaajat arvioivat kuntoaan toiminnan vaatimuksiin nähden. Erityisesti leireillä ja matkoilla kannattaa huolehtia riittävästä lepoajasta ja huomioida ruokailun merkitys jaksamiselle. Alkoholin käyttö heikentää huomio- ja reaktiokykyä ja altistaa tapaturmille, joten yhdistyksen toiminnosta vastuussa oltaessa alkoholinkäytön ei tule olla sallittua. Ohjaajat ja valmentajat toimivat esimerkkeinä tupakointiin ja päihteidenkäyttöön nähden. Lasten ja nuorten ohjaajien ei tulisi tupakoida, käyttää nuuskaa eikä nauttia alkoholia nuorten nähden.

Välineet

Välineiden kunnosta huolehditaan säännöllisesti. Yhteiset tarkistuskäytännöt sovitaan yhdessä liikuntapaikan omistajan tai ylläpitäjän kanssa silloin, kun liikuntavälineitä säilytetään liikuntapaikalla ja niitä saattavat käyttää myös muut tahot, kuten koulut. Valitaan välinevastaava, joka huolehtii tarkistuksista, pitää niistä kirjaa sekä ylläpitää yhdistyksen välineiden lainaamis- tai vuokraamiskäytäntöjä. Välineiden lainaajille tehdään kirjalliset kyseessä olevan välineen käyttöohjeet ja tavarat tarkistetaan aina käytön jälkeen.

- **Toimintaohje:** Liikunta- ja harrastevälineiden vuokrauspalveluiden turvallisuus (Tukes)

2.3. Saavutettavuus ja esteettömyys

Toiminnan ja tapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä tulee huomioida ihmisten erilaiset tarpeet. Henkilöitä, joiden on vamman, sairauden, toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntatoimintaan, on väestöstä noin 15 % – eli lähes miljoona suomalaista kuuluu tähän ryhmään.

Ovatko rakennetut tilat esteettömiä, ovatko digitaaliset palvelut saavutettavia ja löytyykö opastavia ohjeita riittävästi ja ymmärrettävästi?

Inklusio on kaikille avointa toimintaa ja osallisuutta. On tärkeää, että osallistujan näkökulman lisäksi huomioidaan myös muuten toiminnassa mukana olevat henkilöt, organisaatiot, tukijoukot, katsojat tai saattajat, jotka voivat tarvita esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Esteettömästä ympäristöstä hyötyvät kaikki, mutta erityisen tärkeää se on liikkumis- ja toimimisesteisille sekä esimerkiksi ikääntyville ja lapsiperheille.

Linkkejä saavutettavuuteen ja esteettömyyteen:

- Esteetön ja saavutettava tapahtuma -tarkistuslista
- Esteettömyys (Paralympiakomitea)
- Esteettömyyskeskus ESKE (Invalidiliitto)
- Saavutettavuus (Invalidiliitto)
- Mitä on inklusio? (Paralympiakomitea)
- Kop kop – Pääseekö sisään? Yhdenvertaisen järjestötoiminnan opas urheilu- ja nuorisjärjestöille
- Vammaiskortti

Taustalla vaikuttavat lait:

YK:n vammaissopimus
Yhdenvertaisuuslaki

3. Turvallisuuksuunnittelua eri osa-alueilla

Turvallisuutta edistävillä toimilla voidaan ehkäistä niin isompia onnettomuuksia kuin pienempiäkin loukkaantumisia toiminnan aikana.

Oman urheilutapahtuman suunnittelu pitäisi aloittaa tunnistamalla lajin/tapahtuman luonne ja erityispiirteet sekä niiden vaatimat toimet. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi oman alan turvallisuuskehityksen jatkuvaa seuraamista, oman lajin tai tapahtuman keskeisimpien vaarojen tunnistamista, tunnistettuihin vaaroihin pohjautuen lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteiden suunnittelua turvallisuuden parantamiseksi esimerkiksi varusteiden, välineiden, ohjaajien koulutuksen, suorituspaikkojen ja ensiapuvalmiuksien osalta. Lisäksi täytyy varmistaa, että osallistujille, kilpailijoille, toimitsijoille ja yleisölle tarjotaan kaikki turvalliseen toimintaan tarvittava tieto esimerkiksi koulutuksien, kylttien, opastuksen, nettisivujen ja oppaiden avulla. Kaikki tämä on syytä tehdä dokumentoidusti.

Yksittäisestä kuluttajapalvelutuotteesta, viikoittaisesta liikuntaryhmästä, retkestä, leiristä tai kurssista kannattaa laatia oma turvallisuus- ja pelastussuunnitelma, johon on koottu kaikki turvallisuuteen liittyvät asiakirjat.

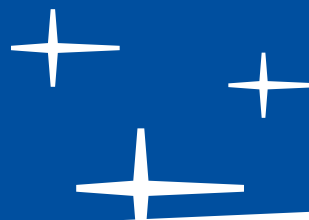
Pelastussuunnitelma on pelastuslain (29.4.2011/379) mukaan laadittava tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmassa voi viitata yhdistyksen yleiseen turvallisuusasiakirjaan, jonka mukaisesti toimitaan. Suunnitelma tulee käydä läpi ohjaajien kesken ja toimittaa toiminnasta vastaaville tiedoksi. Se toimitetaan valvontaviranomaiselle vain pyynnöstä. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmalle kannattaa tehdä valmis pohja, johon täydennetään aina kunkin tapahtuman tiedot.

Tässä luvussa kuvataan asioita, jotka kannattaa ottaa huomioon yhdistyksen toiminnan eri osa-alueiden turvallisuussuunnittelussa.

Osa lajiliitoista on julkaissut lajikohtaiset turvallisuusmääräykset tai -ohjeistukset toimintaan ja kilpailutapahtumiin. Esimerkkejä:

Jalkapallo- ja futsalotteluiden turvallisuusmääräykset
Salibandyotteluiden turvallisuusmääräykset
Melonnan turvallisuusohjeet

3.1. Turvalliset harjoitukset, kurssit ja retket

Ohjaajien osaaminen ja valmistautuminen

Liikuntaryhmien suunnittelu aloitetaan ajoissa. Jo suunnitteluvaiheessa tulee huomioida harjoituspaikan olosuhteet sekä ohjaajien osaamistaso. Erityisesti uusien ohjaajien taidot kannattaa punnita realistisesti. Ohjaajien koulutukseen kannattaa panostaa ja heidän perehdyttämiseensä nimetä vastuuhenkilö. Toimintatavat käydään läpi yhdessä ja ohjaajien työnjako sekä tehtävät sovitaan selkeästi.

Ohjaajat suunnittelevat toimintaansa sekä koko kaudelle että yksittäiselle harjoitukselle. Suunnittelu on osa turvallisuuskulttuuria, sillä suunnitteluvaiheessa ennakoitaan riskejä, valmistaudutaan erilaisiin tilanteisiin ja rajataan osallistujien määrää sekä kuntotasovaatimuksia.

Turvallisuuskulttuuria edistetään myös luomalla arviointikäytäntöjä. Ohjaajat pitävät kirjaa osallistujista, harjoitteista ja läheltä piti -tilanteista. Osallistujilta pyydetään palautetta ja kehittämistarpeet huomioidaan seuraavan kauden suunnittelussa. Kirjatut läheltä piti- ja onnettomuustilanteet on tärkeää käydä läpi esimerkiksi vuosittain, jolloin voidaan havaita turvallisuuden kehittämistarpeita. Näistä on tärkeää olla yhteydessä liikuntapaikan omistajaan tai ylläpitäjään, jotta olosuhdetyötä voidaan kehittää havaintojen pohjalta.

Ohjaaja tai valmentaja valmistautuu ryhmän ohjaamiseen rauhassa ja tarkistaa harjoituspaikan ja välineiden kunnon ennen jokaista harjoitusta. Ohjaaja on ensiaputaitoinen ja harjoitustilanteissa hänellä on aina mukanaan ensiapulaukku sekä matkapuhelin.

Selkeät säännöt ja harjoitusmalli

Ohjaajalla tai valmentajalla on tärkeä rooli turvallisuuden kannalta. Kun koolla on mahdollisesti hyvinkin eri-ikäisiä ihmisiä, on kaikilla oltava selkeät ohjeet sekä toimintatavat. Liikuntapaikoilla harrastetaan usein myös samanaikaisesti eri lajeja, joissa kaikissa on omat riskinsä tai turvallisuusohjeensa. Turvallisuuden varmistamiseksi kaikki tiloissa toimijat sopivat myös keskenään yhteistoiminnan säännöt ja noudattavat niitä. Ohjaaja järjestää valmennus- tai liikuntaryhmänsä toiminnan niin selkeästi, että kaikki tietävät mitä tehdä, mihin suuntaan liikkua ja milloin on oma suoritusvuoro. Ohjaajan ohjeet kuuluvat ja hänen näyttämänsä malli näkyy.

Toiminnasta tiedottaminen ja markkinointi

Toiminnasta tiedotettaessa kerrotaan liikuntaryhmän, kurssin tai leirin liikkujalle asettamista vaatimuksista. Maininta aloittelijoiden ryhmästä tai jatkoryhmästä on hyvä alku, mutta sen lisäksi kannattaa muutamalla sanalla kuvata toiminnan sisältöä. Tarvittaessa tiedottamiseen tulee käyttää suomen ja ruotsin kielen lisäksi myös muita kieliä.

Pitkäkestoisista tapahtumista on hyvä antaa osallistujille kirjallista ennakotietoa ja kerätä heiltä tiedot mahdollisista sairauksista, allergioista ja toimintarajoitteista. Hyödyllistä ennakotietoa voi olla tieto mm. suositeltavasta kuntotasosta, varustevaatimuksista, miten mahdolliset sairaudet ja allergiat vaikuttavat osallistumiseen tai ruokailuihin, alko-

holin käytön periaatteet, mahdollisesta ennakkovalmistautumisesta ja kurinpidosta, jos kyseessä on esimerkiksi lasten tai nuorten ryhmä. Etukäteen kerrotaan myös sellaisista tekijöistä, joiden takia ohjelmaa voidaan joutua muuttamaan, esim. sääolosuhteiden vaikutuksista.

Retkien ja maastolajien etukäteisinformaatiosta tulisi käydä ilmi retken vaatimustaso. Esimerkiksi reitin vaativuustasoa luontoliikkuksessa ja maastohiihdossa on luokiteltu seuraavasti:

- **Helppo** = Tasaisessa maastossa tapahtuva lyhytkestoinen suoritus.
- **Normaali** = Helppokulkuisessa maastossa tapahtuva suoritus.
- **Vaativa** = Vaihtelevassa maastossa tapahtuva suoritus.
- **Erittäin vaativa** = Erittäin vaihtelevissa maastolosuhteissa tapahtuva pitkäkestoinen suoritus.

Tukea turvallisuussuunnitteluun:

- **Turvallisuusasiakirjan laatiminen** (Tukes)
- **Tukiaineistoja ulkoilutoiminnan turvallisuussuunnitteluun** (Suomen Latu)
- **Retkenjärjestäjän opas** (Luontoliitto)
- **Esteettömästi luontoon** (Paralympiakomitea)

3.2. Turvalliset leirit

Leireille laaditaan oma turvallisuus- ja pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa todetaan, kuka on leirin vastuullinen järjestäjä, ketkä ovat ohjaajina, ketkä osallistuvat, ja missä toiminnot tapahtuvat. Kartoitetaan tapahtumapaikkojen olosuhteet, harjoituspaikat, reitit ja mahdollisten säämuutosten vaikutukset. Jos leirille on järjestetty yhteinen kuljetus, alkaa ohjaajien vastuu jo lähtöpaikalta ja matkan turvallisuus huomioidaan suunnittelussa. Tehdään riskianalyysi, jossa käytetään mielikuvitusta: mitä voi tapahtua, ja miten tapaturmat ja onnettomuudet voidaan omilla toimilla mahdollisimman pitkälle ennaltaehkäistä.

Harjoittelun ja muun liikuntatoiminnan lisäksi huomioidaan leirin pituus ja ympärivuorokautisuus. Ohjaajille tehdään työnjako ja työvuorot sekä selkeät vastuualueet. Iltaohjelmien mietitään turvallisuuden kannalta; iltanuotiolle varataan sammutuspeite ja vettä sekä sovitaan, kuka aikuisista valvoo järjestystä yömyöhään. Saunomisten ja uimisten osalta varmistutaan etukäteen leiriläisten uimataidosta ja toteutetaan uintihetket tai -retket aina valvotusti. Varmistetaan, että uintia valvovat omaavat vesipelastustaidot ja että rannalta löytyvät pelastusvälineet.

Leiriläisten majoituspaikkaa mietitään ja varmistutaan rakennuksen käyttötarkoituksesta, jos kyse on muusta kuin hotellin tapaisesta rakennuksesta, esim. vanhasta koulusta. Vastuuhenkilön kannattaa pyytää nähtäväkseen rakennuksen pelastussuunnitelma ja varmistaa majoituskäyttösoveltuus rakennuksen haltijalta. Jos majoituspaikan rakennusluvassa ei mainita sitä yöpymiskäyttöön tehdyksi, on kutsuttava paikkakunnan pelastusviranomaisen paikalle tekemään tarkistus ja myöntämään lupa tilapäiselle majoittumiselle. Leirin vastuuhenkilö tutustuu joka tapauksessa rakennuksen pelastussuunnitelmaan, varaa mukaansa yli-

määräisiä palovaroittimia ja niiden pattereita majoitushuoneisiin, tarkistaa poistumistiet ja määrää leirivartion. Lisäksi hän käy kaikkien osallistujien kesken läpi toimintatavat mahdollisessa tulipalotilanteessa.

Osallistujille annetaan etukäteisohjeet varusteista ja kerrotaan, millaista kuntotaso edellytetään. Ilmoittautumislomakkeessa ilmoitetaan kotiväen yhteystiedot ja tieto mahdollisista sairauksista.

Leirisäännöistä sovitaan kaikkien osallistujien kesken ja todetaan niiden noudattamisen vaikuttavan kaikkien leiriläisten turvallisuuteen. Leiriltä tai leiriohjelmasta ei saa poistua vetäjille ilmoittamatta.

Leirin järjestäjän muistilista

- leiripaikka turvallinen
- leiripaikan käyttötarkoitus ja pelastussuunnitelma tarkistettu
- leirimatkat sovittu ja mietitty myös aikataulu
- kuljettajat levänneitä ja osaavia, jos mennään autoilla tai busseilla
- leiriohjelma sovittu etukäteen
- leiriohjelma lähetetty osallistujille ja ohjaajille etukäteen
- osallistujille etukäteen varustelista
- ohjaajien / valmentajien hyvä osaaminen ja koulutus
- ohjaajilla / valmentajilla riittävä suunnittelu- ja valmistautumisaika
- ohjaajia / valmentajia yksi kymmentä osallistujaa kohti
- sovitaan leirin ja harjoitusten pelisäännöt selkeästi
- ohjaajien ensiapukoulutus ja -taidot kunnossa
- ensiapulaukku mukana kaikissa ohjaustilanteissa
- osallistujien kunto- ja taitotaso sekä ikä huomioitu
- osallistujien yhteystiedot kerätty ja säilytetty yksityisyys säilyttäen
- osallistujien huoltajien yhteystiedot
- osallistujien allergiat ja sairaudet leirijohdon tiedossa
- valitaan harjoitteet osallistujien kunto- ja taitotason mukaisesti
- verrytellään hyvin ennen jokaista harjoitusta
- huomioidaan osallistujien vireystaso ja riittävä palautumisaika
- huomioidaan ryhmän koko ja liikkujien vaatima tila
- ohjaajalla / valmentajalla kuuluva ääni ja selkeä ulosanti, jotta ohjeet ymmärretään
- tarkistetaan harjoitustila ennen jokaista harjoituskertaa
- perehdytään harjoitustilojen pelastussuunnitelmaan
- tiedetään, missä poistumistiet
- tarkistetaan majoituspaikan palovaroittimet ja poistumistiet
- tarkistetaan välineiden kunto ennen jokaista harjoituskertaa
- sovitaan johtamisvastuista ja työnjaosta ohjaajien / valmentajien kesken
- kerätään tiedot osallistujien allergioista / sairauksista, jos lähdetään retkille tai leireille
- jos uidaan, on varmistuttava uimataidosta ja mukana tulee olla hengenpelastustaitoinen aikuinen
- käytetään tarvittavia suojaimia tai turvavarusteita esim. kypärät, pelastusliivit
- tarkistetaan tarvittavat vakuutukset
- huomioidaan vastuu- ja turvallisuuskysymykset
- ei jätetä leiriläisiä valvomatta
- kerrotaan leiriläisille turvallisuusasioista ja harjoitellaan poistumista
- tehdään leirin turvallisuus- ja pelastussuunnitelma

4. Yleisötapahuman turvallisuus

Tilaisuus tai tapahtuma on yleisötilaisuus silloin, kun se on avoin kenelle tahansa, joko ilmaiseksi tai pääsylipun ostamalla. Tyypillisiä yleisötilaisuuksia ovat erilaiset messut ja markkinat, urheilukilpailut, näytökset ja yleisölle suunnatut juhlat.

Tapahtumajärjestäjä vastaa siitä, että tapahtumasta ei aiheudu vaaraa yleisölle tai sivullisille. Järjestäjällä on oltava riittävät tiedot ja osaaminen turvallisuuden varmistamiseksi. Turvallisuuden johtaminen edellyttää, että turvallisuutta suunnitellaan etukäteen, seurataan koko tapahtuman ajan, reagoidaan havaittuihin puutteisiin ajoissa, mitataan sopivilla mittareilla ja pyritään kehittämään jatkuvasti. Aina on huolehdittava, että tapahtumassa on riittävä määrä ammattitaitoista henkilökuntaa koko sen keston ajan.

Jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa tulee huomioida tapahtuman koon lisäksi myös tapahtuman luonne. Nämä asiat vaikuttavat tapahtuman järjestäjien osaamisvaatimuksiin. Mitä suurempi ja luonteeltaan riskialttiimpi tapahtuma, sitä suuremmat osaamisvaatimukset tapahtuman järjestäjille.

Tapahtumajärjestäjää velvoittavat monet lait ja määräykset. Tapahtumasta voidaan laatia useampia suunnitelmia eri velvollisuuksien täyttämiseksi tai siihen voidaan laatia yksi kattavampi suunnitelma, jota täydennetään riittävillä liitteillä. Tapahtumasta laadittaviin suunnitelmiin tulee kirjata, minkä lakien asettamat velvollisuudet on huomioitu kussakin suunnitelmassa.

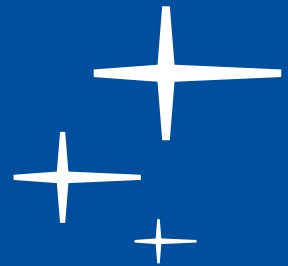
Riskien kartoitus

Tapahtuman riskit yleisön ja sivullisten turvallisuudelle on arvioitava etukäteen. Riskianalyysissä pohditaan, mitä tapahtumassa voisi pahimmillaan tapahtua. Analyysissä kartoitetaan, millaisia riskejä tapahtumaan liittyy, kuinka suuri todennäköisyys riskien tapahtumiselle on, mitä niistä voi seurata ja miten onnettomuus tai tapaturma voitaisiin ennaltaehkäistä. Riskien tunnistamisen ja arvioinnin osalta tulee huomioida ajallinen ulottuvuus: mitä ja minkälaisia riskejä kohdistuu tapahtumaan, kun osallistujat saapuvat alueelle, viettävät aikaa alueella ja lähtevät alueelta.

- Suunnitelmapohja kuluttajapalvelun vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi (Tukes)

Yleistä tietoa tapahtumaturvallisuuteen liittyen:

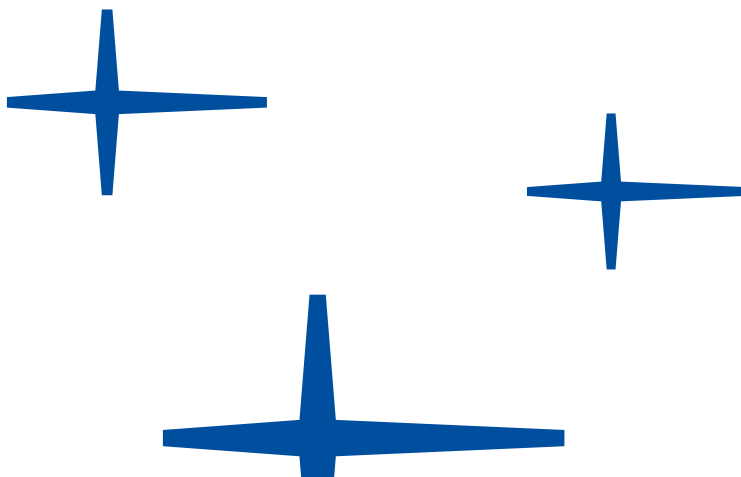
- Yleisötilaisuudet (Poliisi)
- Yleisö- ja tapahtumaturvallisuus (Tukes)
- Tapahtumaturvallisuusopas (Tukes)
- Katsomoturvallisuus (SUEK)

Tietojen antaminen osallistujille

Tapahtumajärjestäjän on selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla annettava tapahtumaan osallistuville tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kuluttajapalveluun tapahtumaan liittyvät vaarat. Valvontaviranomainen voi vaatia järjestäjää antamaan osallistujille tapahtumaan liittyvän vaaran torjumisen tai ehkäisemisen kannalta tarpeellisia toimintaohjeita, varoituksia tai muuta tietoa. Tapahtumaan osallistuvilla on siis oikeus tietää tapahtuman mahdollisista vaaranaiheuttajista ja siitä, kuinka toimia oikein ja turvallisesti tapahtumassa.

Euroopan neuvoston yleissopimus turvallisuutta, turvatoimia ja palveluja koskevasta yhdennetystä lähestymistavasta jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutilaisuuksissa tuli Suomen osalta voimaan maaliskuussa 2022. Voimaantulo aiheutti muutoksia kokoon-tumislain 12 ja 20 §:iin. Yleissopimuksen tavoitteena on edistää turvallista, turvattua ja lämminhenkistä ympäristöä jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutilaisuuksissa.

4.1. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma

Tapahtumasta on laadittava kuluttajaturvallisuuslain 7§ mukainen **turvallisuusasiakirja**, jos tapahtumasta aiheutuu vähäistä enemmän vaaraa tai jos yleisöä on yli 200 henkilöä. Turvallisuusasiakirja tulee toimittaa Tukesiin vain pyydettyäessä.

Tukes tarjoaa tukea ja ohjeistusta tukea ja ohjeistusta turvallisuusasiakirjan laatimiseen ja hyödyntämiseen:

- **Turvallisuusasiakirjapohja ja -ohje**
- **Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen**

Pelastussuunnitelma on laadittava yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski. Pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tapahtuman alkua tiedoksi hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle. Pelastussuunnitelmaan liittyvissä asioissa voi hakea tukea paikalliselta pelastuslaitokselta.

Pelastussuunnitelma on laadittava yleisötilaisuuteen tai tapahtumaan, jossa:

- 1) arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä;
- 2) käytetään avotulta, ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja;
- 3) tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta; tai
- 4) tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille (Asetus pelastustoimesta 407/2011 3§).

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmassa on selvitettävä ja arvioitava tilaisuuden vaarat ja riskit. Niiden perusteella määritellään tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt sekä tilaisuuden toteuttamisesta vastaavalle henkilöstölle ja tilaisuuteen osallistuvalla yleisöllä annettavat ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuus- ja vaaratilanteessa toimimiseksi.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman voi yhdistää yhdeksi suunnitelmaksi. Suunnitelma on aina tapahtumakohtainen.

Pelastussuunnitelman sisältö

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto tarjoaa ohjeistusta yleisötapahtuman pelastussuunnitteluun:

- Opas yleisötapahtuman pelastussuunnitelman laadintaan
- Pelastussuunnitelman mallipohja

Pelastussuunnitelman mallipohjasta löydät muun muassa:

- Yleiset ohjeet vaarojen ja riskien ennaltaehkäisyyn
- Toimintaohjeet eri tilanteissa, kuten sairaskohtaus-/tapaturmatilanteessa, tulipalotilanteessa tai häiriökäyttäytymistilanteessa

• Yleistiedot

Pelastussuunnitelma aloitetaan tapahtuman yleistietojen kuvauksella, joka sisältää ainakin seuraavat kohdat:

Tapahtuman nimi
Ajankohta
Tapahtumapaikka
Tapahtuman järjestäjä
Tapahtuman järjestäjän yhteyshenkilö
Tapahtuman turvallisuudesta vastaava
Tapahtuman turvallisuushenkilöstö
Kohderyhmä
Tapahtuman kuvaus
Arvio henkilömäärästä
Tapahtuman erityispiirteet
Tapahtumapaikan erityispiirteet

• Tapahtuman vaarojen ja riskien selvitys ja arviointi sekä tapahtuman turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet

Vaarojen ja riskien osalta on kartoitettava syyt, ennaltaehkäisevät järjestelyt, varautumisen keinot sekä vastuut.

Riskien tunnistamista ja arviointia tulee tehdä yhteistyössä tapahtuman järjestäjien ja muiden tapahtumaan liittyvien toimijoiden kanssa, jotta riskianalyysi on riittävän kattava. Riskianalyysissä voidaan hyödyntää myös ulkopuolisia asiantuntijoita, mutta riskiprosessia ei voi kokonaisuudessaan ulkoistaa.

• Yksityiskohtaiset turvallisuusjärjestelyt

Pelastussuunnitelmassa kuvataan myös yksityiskohtaiset turvallisuusjärjestelyt seuraaviin asioihin liittyen:

alkusammutuskalusto
automaattinen paloilmoin
ensiapu
henkilömäärä
palo-osastointi
pelastustiet ja muut ajoreitit tapahtumapaikalle
poistumisjärjestelyt
sisusteet
tapahtuman keskeyttäminen ja evakuointijärjestelyt
tilapäiset rakenteet
tilapäiset sähköasennukset ja energianjakelun katkokset
tuliesitys ja pyrotekniset tehosteet
vaaralliset kemikaalit
henkilökunnan ja yleisön perehdytys ja ohjeistus

• Henkilökunnan sekä yleisön perehdytys ja ohjeistus

Koko tapahtuman henkilökunta tulee perehdyttää tapahtuman turvallisuusjärjestelyihin tarvittavilta osin ja heille tulee antaa ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi. Perehdytys voidaan järjestää ennen tapahtuman aloitusajankohtaa esimerkiksi koulutustilaisuuden muodossa, jossa käydään läpi henkilökunnan tehtävät sekä heille laaditut ohjeet.

Yleisölle annettavien ohjeiden ja opastuksen toteutus suunnitellaan ennalta. Tapahtuman järjestäjä voi suunnitella mitä ohjeita yleisölle annetaan ennen tapahtumaa esimerkiksi lipunmyynnin yhteydessä, tapahtuma-alueelle tultaessa ja tapahtuma-alueella oltaessa. Tapahtuman järjestäjän on myös suunniteltava yleisölle hätätilanteissa annettavat ohjeistukset sekä kartoitettava mitä viestintäkanavia tässä voidaan tarkoituksenmukaisesti hyödyntää. Yleisölle voidaan antaa ohjeita ja opastusta muun muassa opasteiden ja aluekarttojen muodossa sekä sosiaalisen median tai muiden tiedotuskanavien välityksellä. Yleisölle tapahtuvassa viestinnässä voidaan hyödyntää myös tapahtuman äänentoistoa, megafoneja tai esimerkiksi tapahtuman screenejä.

• Liitteet

Pelastussuunnitelman liitteeksi laitetaan tapahtuma-alueen pohjakartta ja tarkistuslista. Lisäksi suunnitelmaan liitetään tapahtuman koosta ja luonteesta riippuen muita tarpeellisia liitteitä, kuten **ensiapusuunnitelma**, tuliesityksen, tehosteiden käytön ilmoitukset sekä liikennesuunnitelma.

4.2. Yleisiä ilmoituksia ja lupia

Tässä kappaleessa avataan yleisiä lupia ja ilmoituksia, joita tapahtumajärjestäjä on velvollinen tekemään viranomaisille – riippuen järjestettävän tapahtuman koosta ja luonteesta.

Yleisötilaisuuden järjestäjän on hankittava **järjestämispaikan omistajan tai haltijan lupa** paikan käyttämiseen tilaisuutta varten. Maankäyttölupa kannattaa hankkia ajoissa, sillä suuri osa muista järjestäjältä vaadittavista luvista usein edellyttävät, että alueen käyttölupa on jo valmiiksi hankittuna. Suurten tapahtumien osalta käyttölupahakemusten käsittelyajat ovat noin kaksi kuukautta ja pienten osalta noin kolme viikkoa.

→ **Lisätietoja maankäyttöluvasta tapahtuma-alusta Liveton nettisivuilla.**

Ilmoitus yleisötilaisuudesta: Yleisötapahtuman järjestäjän on tehtävä yleisötilaisuuden järjestämisestä kirjallinen ilmoitus järjestämispaikan poliisille vähintään viisi vuorokautta ennen tapahtuman alkua. Ilmoitusta ei tarvitse kuitenkaan tehdä sellaisesta yleisötilaisuudesta, joka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämispaikan vuoksi ei edellytä toimenpiteitä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi taikka erityisiä liikennejärjestelyjä. Poliisi nettisivuillaan kertoo, että ainakin seuraavista tilaisuuksista on syytä tehdä ilmoitus:

- suuret tapahtumat (useita satoja osallistujia)
- yleisten paikkojen (varsinkin liikenneväylät) ulkotapahtumat
- erityisryhmille suunnatut tilaisuudet
- myöhäisiltan tai yöhön kestävät tapahtumat (klo 22.00 jälkeen)
- tapahtumassa tarvitaan järjestyksenvalvontaa tai liikenteenohjausta
- tapahtumassa on anniskelua
- tapahtuma vaatii pelastussuunnittelua (kyseessä yli 200 henkilön tilaisuus)

→ **Lisätietoa yleisötilaisuuksien ilmoituksista poliisin nettisivuilla.**

Musiikinkäyttölupa: Musiikin soittamiseen tapahtumissa pitää olla erillinen lupa Teostolta ja Gramexilta. Olympia-komitea, Teosto ja Gramex ovat sopineet keskitetysti musiikin esittämiseen liittyvistä tekijänoikeuskorvauksista. Olympiakomitean tekemät sopimukset antavat monelle liitolle ja heidän jäsenseuroilleen oikeuden käyttää musiikkia liikunta- ja urheilutoiminnassa, esimerkiksi kilpailuissa, harjoituksissa, kilpailu- ja harjoitusalueella sekä liikunta- ja urheilutapahtumissa. Sopimukset kattavat myös pienimuotoiset oheistapahtumat, esimerkiksi myyjäiset, juhlat ja illanvietot, näytökset ja leiritilaisuudet. Edellytyksenä kuitenkin on, että liikunta- ja urheilutapahtumaan osallistuu yhteensä alle 15 000 osallistujaa, oheistapahtumaan osallistuu yhteensä alle 200 osallistujaa ja tapahtuma on liiton, seuran tai joukkueen järjestämä.

→ **Lisätietoa sopimuksen alaisista järjestöistä Olympia-komitean nettisivuilla.**

Meluilmoitus: Jos tapahtumasta saattaa aiheutua melua, jonka on syytä olettaa olevan melun voimakkuuden, kes-
ton tai toistuvuuden vuoksi erityisen häiritsevää lähistöllä asuville, oleskeleville tai työskenteleville, melun aiheuttajan on tehtävä tapahtumasta kirjallinen ilmoitus asianomaisen kunnan ympäristönsuojelulautakunnalle viimeistään kaksi viikkoa ennen tapahtuman alkua.

Jätehuoltosuunnitelma: Tapahtuman jätehuolto tulee aina suunnitella etukäteen ja suunnittelussa on otettava huomioon kuntakohtaiset jätehuoltomääräykset. Suunnitelma jätehuollosta tulee toimittaa hyväksyttäväksi viimeistään 2-4 viikkoa ennen tapahtumaa (kunnasta/kaupungista riippuen) jätehuollon valvontaviranomaiselle. Suunnitelman muoto on vapaa. Joissain kunnissa on järjestäjän toimitettava ympäristönsuojeluviranomaiselle loppuraportti toteutuneista jätemääristä.

→ **Lisätietoa jätehuoltosuunnitelmasta tapahtuma-alusta Liveton nettisivuilla.**

Vinkkejä jätehuoltoon: Roskat riviin (Helsingin kaupunki).

Metsähallituksen tapahtumalupa: Metsähallituksen luonnonsuojelualueilla tai monikäyttömetsissä suunnitelluista tapahtumista ja leiriytymisestä tulee yleensä tehdä ilmoitus Metsähallitukseen mielellään vähintään kuukautta ennen tapahtumaa. Ilmoitus pitää tehdä, kun on kyse esimerkiksi maastokilpailu- tai ulkoilutapahtumasta, yleisöretkestä ja leirikoulusta tai suuren ryhmän leiriytymisestä tai pitkäkestoisesta leiriytymisestä samalla paikalla. Ilmoitus on syytä tehdä myös aina silloin, jos on epäselvyyttä siitä, soveltuuko tapahtuma tai leiriytyminen luonteensa puolesta luonnonsuojelualueelle ja sen rauhoitusmääräyksiin.

→ **Lisätietoa Metsähallitukseen tehtävästä ilmoituksesta Metsähallituksen nettisivuilla.**

Toimenpidelupa (väliaikainen rakennuslupa): Tapahtumajärjestäjän kannattaa tarkistaa hyvissä ajoin, edellytetäänkö tapahtuma-alueen tilapäisille rakennelmille, kuten teltoille, lavoille tai katsomoille, kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta haettavaa lupaa.

Elintarvikkeiden myynti: Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tulee tehdä rekisteröinti-ilmoitus toiminnan aloittamisesta vähintään 4 viikkoa ennen tapahtumaa sen kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle, jonka alueelle elintarvikehuoneisto otetaan käyttöön. Liikkuvalla elintarvikehuoneistolla tarkoitetaan sellaista elintarvikehuoneistoa, joka on siirreltävässä tai väliaikainen, kuten liikkuva kiosk, myyntiauto, -koju tai -teltti. Tiedotus rekisteröidystä toiminnan aloittamisesta on tehtävä vähintään 4 päivää ennen tapahtumaa kunnan sähköiseen asiointipalveluun tai puhelimitse. Lisäksi paikkakunnan omalle terveystoimikunnalle on tehtävä ilmoitus tapahtumasta 14 vuorokautta ennen tapahtumaa. Rekisteröinti-ilmoitusta ei tarvitse tehdä silloin, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä sekä elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta (esimerkiksi kampaamon kahvi- ja keksitarjoilu), toimija on yksityinen henkilö (esimerkiksi henkilö leipoo satunnaisesti ja myy leivonnaisia torilla) tai toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena (esimerkiksi koulun tai urheiluseurojen myyjäisissä tapahtuva elintarvikkeiden myynti).

→ **Lisätietoa elintarvikeluvista Ruokaviraston sivuilta:**

Rekisteröity elintarviketoiminta
Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tiedottaminen.
Elintarvikeneuvonnan yhteystiedot

Tilapäiset liikennejärjestelyt: Jos tapahtuma edellyttää tilapäisiä liikennemerkkejärjestelyjä, lupaa haetaan Pirkanmaan ELY-keskukselta riippumatta siitä, minkä ELY-keskuksen alueella tapahtuma järjestetään. Hakemuksen käsittely kestää keskimäärin 2-4 viikkoa. Kevään ja kesän ruuhka-aikoina on syytä varautua pidempään käsittelyaikaan. Tilapäisen opastusmerkin käytön lupaa tulee hakea viimeistään kuukautta ennen viitoitustarpeen alkua. Lähtökohtana tilapäisen opastusmerkin käytössä on, että opastustarve on tilapäinen ja kestää yleensä enintään neljä kuukautta. Tapauskohteisesti kesto voi olla enintään kuusi kuukautta.

→ **Lisätietoa tapahtuman liikennejärjestelyistä ELY-keskuksen nettisivuilla.**

5. Tapaturman jälkihoitoon varautuminen

Tapahtuman suunnittelussa huomioidaan etukäteen mahdollisten onnettomuus- tai tapaturmatilanteiden jälkihoito. Tapahtuman järjestämiseen osallistuville annetaan toimintaohjeet ja kriisiviestintään varaudutaan etukäteen.

Tapaturman sattuessa on tärkeää huolehtia kirjallisesta dokumentoinnista. Luodaan selkeät jatkotoimintaohjeet; kenelle tapahtuneesta ilmoitetaan, millä aikataululla, mihin tapahtunut kirjataan, minne arkistoidaan ja keille saatetaan tiedoksi. Yhdistyksen vastuuhenkilöiden on mahdollisimman nopeasti saatava tieto tapahtuneesta, mikäli kyse on vakavasta loukkautumisesta tai kuolemaan johtaneesta onnettomuudesta.

Erityisesti vakavissa onnettomuustilanteissa on tärkeää mahdollistaa tilanteessa mukana olleille mahdollisuus tapahtuneen käsittelyyn. Viranomaisilta voi tiedustella mahdollisuutta ohjattuun ammattiapuun.

Tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista tulee pitää kirjaa, sekä pyrkiä estämään vastaavien tapauksien toistuminen. Kirjattuja tietoja tulee hyödyntää niin tapahtuman aikana kuin seuraavien tapahtumien suunnittelussa.

Urheilulajissa tapahtuvien tapaturmien julkinen tilastointi voi parantaa esimerkiksi valmentajien ja kilpailun järjestäjien turvallisuusosaamista ja -toimintaa. Julkinen tieto tapaturmista on perusta lajin turvallisuuden parantamiselle.

Kuluttajapalvelussa, kuten yleisötapahtumassa, liikuntapalvelussa tai muussa ohjelmapalvelussa tapahtuneesta vakavasta läheltä piti-tilanteesta tai vakavasta onnettomuudesta tehdään ilmoitus Tukesille.

Tee sähköinen ilmoitus **Tukesin nettisivuilla**.

Onnettomuuskirjanpito on järjestäjän työkalu toiminnan turvallisuuden seurannassa ja kehittämisessä.

Liite 1

Tapahtumien järjestämistä sääteleviä lakeja ja ohjeita

Tapahtumien järjestämistä ja kokoontumista säätelevät lait löytyvät kaikki www.finlex.fi -sivuilta. Tapahtuman koko, tavoite, paikka, osallistujamäärä ja muut tekijät vaikuttavat siihen, mitä säädöstä kulloinkin on noudatettava.

KOKOONTUMISLAKI (530/1999)

Yleinen kokous ja yleisötilaisuus on järjestettävä rauhan-omaisesti sekä osan-ottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle (KokL 3§).

Vastuu järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä on yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjällä. Järjestäjän on huolehdittava tarpeellisista turvallisuustoimenpiteistä sekä ottaa huomioon sivullisten oikeudet pyrkien rajoittamaan tilaisuudesta ulkopuolisille aiheutuvan haitan mahdollisimman pieneksi.

Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä sekä lain noudattamisesta tilaisuudessa. Samat velvollisuudet kuuluvat myös yleisen kokouksen puheenjohtajalle, jos sellainen valitaan (KokL 17§). Kokoontumislaki määrittelee yleisötapahtumien järjestämistä, ja sitä valvoo poliisi.

LAKI YKSITYISISTÄ TURVALLISUUSPALVELUISTA (1085/2015)

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia. Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta. Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet vaaran estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaisille.

PELASTUSLAKI (379/2011) JA ASETUS PELASTUSTOIMESTA (407/2011)

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.

Asetus pelastustoimesta toteaa 9 §:ssa, että pelastussuunnitelma on laadittava liiketoiminnan harjoittajan tai muun yhteisön järjestämään tapahtumaan, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisten vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun

erityisen syyn johdosta. Saman asetuksen 10 § määrittelee pelastussuunnitelman sisältövaatimukset. Pelastuslakia valvoo kunnan pelastusviranomainen ja neuvontaa sekä tarkastuksia tekee palotarkastaja.

KULUTTAJANSUOJALAKI (38/1978)

Kuluttajalla on oikeus turvallisiin tuotteisiin ja palveluihin. Ne eivät saa aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle tai omaisuudelle. Kuluttajansuojalaki kertoo kuluttajanoikeuksista, kun hän ostaa tavaroita tai palveluksia elinkeinonharjoittajalta esim. kaupan peruuntumiseen liittyvät asiat.

Kuluttajansuojalakia valvovat Kuluttajavirasto, aluehallinto- viranomaiset ja kuntien viranomaiset.

KULUTTAJATURVALLISUUSLAKI (920/2011)

Laki koskee kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia, joita elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja tarjoaa, suorittaa, pitää kaupan tai muutoin luovuttaa. Elinkeinoharjoittaja on jokainen, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen suorittaa elinkeinotoimintansa yhteydessä kuluttajapalveluksia. Muu palvelun tarjoaja on jokainen, joka luovuttaa kuluttajapalveluksia muussa kuin elinkeinotoiminnassa eli laki koskee kuntia, seurankuntia, asunto-osakeyhtiöitä, järjestöjä ja yhdistyksiä. Laki ei kuitenkaan koske yleishyödyllistä yhdistystä, silloin kun se tarjoaa palveluita jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa esim. urheiluseurat vain jäsenilleen.

Yhdistysten, kerhojen, urheiluseurojen, järjestöjen yms. yleishyödyllisten yhdistysten jäsenilleen tarjoamat palvelut (aktiviteetit) eivät ole lain tarkoittamia kuluttajapalveluksia silloin, kun kyse on selkeästi harrastus- tai järjestötoiminnasta, eli toiminnalla ei ole tarkoitus saada taloudellista hyötyä missään muodossa, esim. osallistumismaksut eivät kata todellisia kustannuksia. Jos palvelua tarjotaan myös ulkopuolisille henkilöille, esimerkiksi lajikokeiluina tai yleisötapahtumissa katsojille, tulee kuluttajaturvallisuuslaki sovellettavaksi.

Kuluttajaturvallisuuslaki asettaa muutamia velvollisuuksia palveluntarjoajalle.

1. Huolellisuusveloitteen mukaan palveluntarjoajan olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Toiminnanharjoittajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalvelusta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit.
2. Palveluntarjoajan, joka tarjoaa lain 7§ mukaisia palveluita, on laadittava turvallisuusasiakirja. Asiakirjan tulee sisältää suunnitelma vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville.

3. Jos palveluntarjoaja saa tietoonsa tai hänen tulisi ammattitaitonsa perusteella hallussaan olevien tietojen perusteella pystyä päättämään, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta aiheutuu vaaraa jonkun terveydelle tai omaisuudelle, hänen on ilmoitettava tästä välittömästi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Palveluntarjoajan on samalla ilmoitettava, mihin vaaran poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran takia.
4. Toiminnanharjoittajan on selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla annettava kuluttajille ja kuluttajiin rinnastettaville tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluihin liittyvät vaarat.

Kuluttajaturvallisuuslakia valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).

YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI (527/2014)

Ympäristönsuojelulakia sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lakia sovelletaan myös toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittaja vastaa vaikutuksien ennaltaehkäisystä sekä toimii varovaisuus- ja huolellisuusperiaatteen mukaisesti. Lain valvonnasta huolehtivat elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

TUOTEVASTUULAKI (694/1990)

Laki koskee tuotteesta henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista. Laki koskee tuotteesta aiheutunutta vahinkoa, jonka on katsottu johtuneen siitä, ettei tuote ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa. Laki koskee mm. vuokrauskäytössä olevaa välineistöä.

VAHINGONKORVAUSLAKI (412/1974)

Joka tahallisesti tai tuottamuksellisesti tuottaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen.

MELUNTORJUNTALAKI (382/1987)

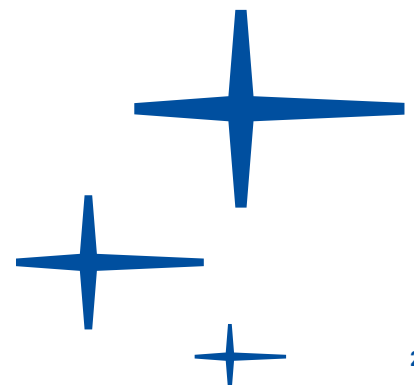
Yleisötilaisuudesta tai -tapahtumasta on tehtävä kunnan ympäristön- suojelulautakunnalle kirjallinen ilmoitus, jos tilaisuuden tai tapahtuman melun on syytä olettaa olevan melun voimakkuuden, keston tai toistuvuuden vuoksi erityisen häiritsevää lähistöllä asuville, oleskeleville tai työskenteleville. Arvioitaessa onko melua pidettävä erityisen häiritsevänä, on otettava huomioon aiheutuva melutaso, tapahtuman paikka sekä ajankohta ja kesto.

JÄTELAKI (646/2011)

Jätelain tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen käytön kestävyyttä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto sekä ehkäistä roskaantumista. Jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

ELINTARVIKELAKI (297/2021)

Elintarvikelainsäädännön tarkoituksena on varmistaa kuluttajien terveydellinen ja taloudellinen turvallisuus. Elintarvikelainsäädännön soveltamisalan piiriin kuuluu kaikki muu elintarviketoiminta, paitsi yksityistalouden omaan käyttöön tähtäävä toiminta.

Liite 2

Tapahtuman järjestäjän tärkeimpiä vakuutuksia

TUPLATURVAVAKUUTUS

Liikunta- ja urheilujärjestöillä sekä vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan sopimassa urheilun Tuplaturvavakuutuksessa mukana olevien Suomen Olympiakomitean jäsenliittojen alaisilla seuroilla on vakuutus, joka kattaa toiminnanvastuuvakuutuksen sekä vapaaehtoistyöntekijöiden tapaturmavakuutukset.

VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÖIDEN TAPATURMAVAKUUTUS

Vapaaehtoistyöntekijöiden tapaturmavakuutus korvaa seuroissa vapaaehtoistyötä tekeville sattuvia tapaturmia. Vapaaehtoistyöntekijän ei tarvitse olla jäsen, vakuutus on silti voimassa. Tapaturma voi sattua esimerkiksi talkoissa, valmennus- ja koulutustapahtumissa tai kilpailujen järjestelytehtävissä. Myös matkalla "vapaaehtoistyöhön" sattuneet tapaturmat kuuluvat vakuutuksen piiriin. Vakuutuksesta ei korvata tapaturmaa, jos se on sattunut kilpa-urheilussa tai sen harjoittelussa tai lajia harrastaessa.

TOIMINNANVASTUUVAKUUTUS

Toiminnanvastuuvakuutus korvaa liiton tai seuran kolmannelle osapuolelle aiheuttamat henkilö- ja esinevahingot, joista vakuutettu on korvausvastuussa. Vakuutus korvaa niin työsuhteisen kuin vakuutetun toimeksiannosta vapaaehtoistyötä tekevän aiheuttamat vahingot.

Vakuutus kattaa myös järjestäjän vastuun esimerkiksi leireillä ja kilpailuissa. Vastuuvahingossa täytetään vastuuvahinkoilmoitus.

LAKISÄÄTEINEN TYÖTAPATURMAVAKUUTUS

Lakisääteisellä työtapaturmavakuutuksella vakuutetaan työsuhteessa olevat työntekijät. Vakuutusmaksuun vaikuttaa työnlaatu ja vuosipalkat.

YRITTÄJÄN VAPAAEHTOINEN TAPATURMAVAKUUTUS

Henkilö, joka kuuluu YEL-vakuutuksen piiriin, vakuutetaan vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella, joka on hyvin samanlainen kuin lakisääteinen tapaturmavakuutus, mutta vakuutus kattaa myös vapaa-ajan ja urheilutoiminnan. Maksuperusteena on työnlaatu ja vuosityöansio.

VASTUUVAKUUTUS

Vastuuvakuutuksella korvataan ulkopuoliselle aiheutettu henkilö- ja omaisuusvahinko, josta yrittäjä tai yrityksen työntekijä on vahingonkorvauslain mukaan korvausvastuussa. Vakuutuksen perustella Pohjola selvittää aina vahingot, hoitaa neuvottelut sekä mahdolliset oikeudenkäynnit, jos vahinko johtaa oikeuteen. Vakuutusmaksuun vaikuttaa tapahtuman luonne, osallistujamäärä ja mahdolliset henkilökunnan palkat.

OIKEUSTURVAVAKUUTUS

Vakuutuksesta korvataan yrityksen riita- ja rikosasioita, jotka etenevät oikeuskäsittelyyn. Vakuutusmaksuun vaikuttaa toimiala ja henkilöstön vuosipalkat.

OMAISUUSVAKUUTUS

Omaisuusvakuutuksella vakuutetaan yrityksen käyttö- ja vaihto-omaisuus. Mukana liikkuvat kalustot, kuten kannettavat tietokoneet, kamerat yms. vakuutetaan erikseen laitevakuutuksella. Veneille ja kanooteille on venevakuutus, autoille ja muille moottoriajoneuvoille liikenne- ja vapaaehtoinen autovakuutus. Alla oleville riveille voi täydentää omaisuusluettelon.

VAPAAEHTOINEN TAPATURMAVAKUUTUS

Tapahtuman yleisölle tai osallistujille voidaan ottaa vapaaehtoinen tapaturmavakuutus, jolla turvataan opastuksen tai koulutuksen aikana lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle mahdollisesti jäävä tapaturmahahinko. Vakuutusmaksuun vaikuttaa ryhmän koko, ikärakenne ja tapahtuman luonne, kuten esim. urheilulaji, jota ryhmällä mahdollisesti teetetään.

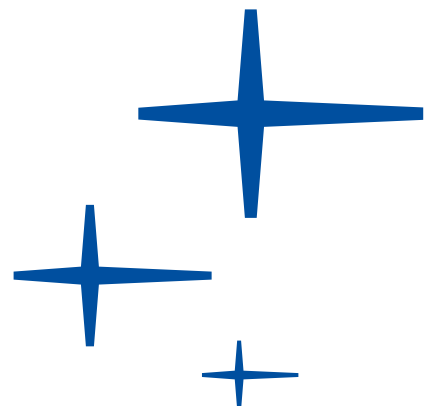
YEL-VAKUUTUS

YEL-vakuutus on otettava, jos on 18-67-vuotias, asuu Suomessa, työskentelee yrityksessä tai on toiminut yrittäjänä vähintään neljä kuukautta. YEL on pakollinen myös, jos ei kuulu saman toiminnan perusteella muun eläkelain piiriin ja työtulo ylittää 8 261,71 euroa (vuonna 2022). Ihminen, joka omistaa osakeyhtiöstä yli 30 prosenttia vakuutetaan yrittäjänä. Jos omistusosuus on alle 30 prosenttia, hänet vakuutetaan työntekijänä.

TyEL-VAKUUTUS

Yksityisen työnantajan palkkaamat työntekijät vakuutetaan työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan, kun henkilö on 18-67 vuotias. Työeläkemaksut maksetaan lähes kaikista työansioista, ja niistä kertyy työeläkettä. Alle 60 euron (vuonna 2022) kuukausiansion työnantaja voi vakuuttaa vapaaehtoisesti. Myös osa yhtiömuotoisessa yrityksessä työskentelevistä omistajista vakuutetaan TyEL:n mukaan.

Vakuutusten ehtoja ja vahinkoilmoituksia saa Pohjolan konttoreista sekä osoitteesta <http://www.pohjola.fi/>. Työeläkevakuutuksista lisätietoja löytyy osoitteesta www.ilmarinen.fi.

Lähteet

Paralympiakomitea 2022. Esteettömyys.

<https://www.paralympia.fi/palvelut/esteettomyys>

Pelastuslaitokset 2017. Opas yleisötapahtuman pelastussuunnitelman laadintaan.

<https://www.pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2020-03/Opas-yleistapahtumanpelastussuunnitelman-laadintaan-2017.pdf>

Poliisi 2022. Yleisötilaisuuudet.

<https://poliisi.fi/yleisotilaisuuudet>

Soveltava Liikunta Soveli ry 2022.

<https://www.soveli.fi/>

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK 2022. Katsomoturvallisuus.

<https://suek.fi/katsomoturvallisuus/katsomoturvallisuus/>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes 2022. Kuluttajille tarjottavat palvelut.

<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut#7c0f67c7>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes 2022. Palveluntarjoajan velvollisuudet.

<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet#7c0f67c7>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes 2022. Tapahtumaturvallisuusopas.

<https://tukes.fi/documents/5470659/11781251/Tapahtumaturvallisuus-opas/c6c8241a-abb6-123f-1752-bf0c1cd85451/Tapahtumaturvallisuus-opas.pdf?t=1610003747436>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes 2022. Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen.

<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet/turvallisuusasiakirja#7c0f67c7>

Vettenranta-Seppälä S. & Ylikoski, H. 2021. Opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/506830/Vettenranta-Sepp%C3%A4l%C3%A4_Suvi_Ylikoski_Henna_ont_v1.pdf?sequence=2

